

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.114.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 8399 wniesioną przez Pana Posła Kamila Wnuka wraz z grupą posłów 7 marca 2025 r. „w sprawie zasad orzekania o znacznym stopniu niepełnosprawności w przypadku osób z trwałymi niepełnosprawnościami”, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Kwestię wydawania przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na stałe lub na czas określony, a także kryteria wydawania orzeczeń na wskazane okresy uregulowano przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2015 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2021 r. poz. 857).

W myśl § 3 ust. 4-6 przywołanego rozporządzenia naruszenie sprawności organizmu uważa się za:

- trwałe (stałe) – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy;
 - okresowe – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.
- Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe.

Treść cytowanych przepisów stanowi, że okres, na jaki wydaje się orzeczenie o stopniu niepełnosprawności determinowany jest trwałością naruszonej sprawności organizmu (kryterium medycznym), co nie jest równoznaczne z przyjęciem, iż jest to jedyne kryterium. W analizowanym zakresie za punkt wyjścia uznać należy art. 4 ust. 1-4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm., dalej jako: „ustawa o rehabilitacji”), zawierający definicje stopni niepełnosprawności. Z definicji tych wynika, że naruszenie sprawności organizmu stanowi wyłącznie jedno z kryteriów wypełniających zakres pojęcia „stopnia niepełnosprawności”.

Zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. O niepełnosprawności nie decyduje zatem jedynie biologiczny (medyczny) stan naruszenia sprawności organizmu, ale też jego wpływ na zdolność do wypełniania ról społecznych, w tym roli zawodowej. Oznacza to konieczność wykazania istnienia związku przyczynowego, który wyraża się w bezpośrednim wpływie choroby, urazu lub wady na funkcjonowanie społeczne i zawodowe jednostki.

Definicja stosowana przez polskiego ustawodawcę jest kompatybilna z zawartą w Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, którą przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, a Polska ratyfikowała 6 września 2012 roku. Zgodnie

z definicją zawartą w konwencji, niepełnosprawność ma charakter ewoluujący oraz interaktywny i powstaje w interakcji z czynnikami środowiskowymi. Niepełnosprawność definiowana jest zatem nie tyle przez samą chorobę, co raczej przez fakt napotykania w życiu społecznym barier i możliwość ich przewycięzania. System orzeczniczy zgodny z przyjętym w konwencji paradygmatem niepełnosprawności powinien uwzględniać ten aspekt zmienności funkcjonalnej, między innymi zakładając konieczność dokonywania w określonych przedziałach czasowych oceny funkcjonalnej celem ustalenia, czy dana osoba nie potrzebuje wsparcia innego, niż dotychczas jej oferowane.

Trzeba podkreślić, że orzekanie o niepełnosprawności, z uwzględnieniem jej stopnia, ma zasadniczo odmienny charakter od ustalania rozpoznania choroby. O ile reprezentacjami rozpoznań medycznych są modele kategoryjne, to podejście takie nie jest efektywne i ma znikomą użyteczność w postępowaniu o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Biorąc to pod uwagę, przy określaniu czasokresu, na jaki wydawane jest orzeczenie o stopniu niepełnosprawności muszą być uwzględniane rodzaj i zakres ograniczeń funkcjonalnych, będących konsekwencją naruszonej sprawności organizmu. Przestankę do rozstrzygnięcia w przedmiotowym zakresie stanowi ocena rokownicza, ustalona z prawdopodobieństwa wystąpienia zmiany nie jedynie w stanie zdrowia, ale również w zakresie ograniczeń funkcjonalnych orzekanej osoby, ustalonych na dzień wydania orzeczenia. W przypadku, gdy stan zdrowia oraz ograniczenia funkcjonowania będące skutkiem naruszonej sprawności organizmu mogą ulec poprawie w następstwie m.in. oddziaływań leczniczych i rehabilitacyjnych, orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na czas określony, a w przeciwnym razie na stałe.

Opisana sytuacja może mieć miejsce np. w przypadku osób po amputacji podudzia, gdzie rehabilitacja jest procesem długim i złożonym, ale ostatecznie prowadzącym do poprawy i usamodzielnienia. We wskazanym przypadku, w okresie bezpośrednio następującym po zabiegu, zasadnym jest zaliczenie osoby do znacznego stopnia niepełnosprawności na czas zakończenia rehabilitacji i nauczenia się przez nią chodzenia w protezie, natomiast w dalszej kolejności do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. We wskazanym przypadku trudno uznać, że amputacja kończyny stanowi podstawę do zakwalifikowania osoby do znacznego stopnia niepełnosprawności na stałe, choć samo naruszenie sprawności organizmu ma trwały charakter. Po upływie okresu na jaki wydano orzeczenie, dana osoba może zawnioskować o wydanie kolejnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na dalszy okres.

Obowiązujące przepisy w systemie orzekania o niezdolności do pracy realizowanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie przewidują orzekania o niezdolności do pracy na stałe, lecz jedynie na czasowo, przy czym granice tego okresu są ustawowo określone.

Aktualnie w celu standaryzacji zasad orzekania o niepełnosprawności osób i ustalania okresu, na jaki winno zostać wydane orzeczenie o niepełnosprawności osób, u których rozpoznano rzadką chorobę genetyczną o jednorodnym przebiegu, nie rokująca poprawy, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych podjął działania dotyczące opracowania w tym zakresie wytycznych dla zespołów. 21 marca 2025 r. Zespołom do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności przekazano wytyczne, jako narzędzie wspomagające proces podejmowania decyzji przez lekarzy – członków zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności w przedmiocie kwalifikacji dzieci do osób niepełnosprawnych na okres do ukończenia 16 roku życia, dotyczące wyodrębnienia grupy schorzeń genetycznych

o jednorodnym przebiegu, nie rokujących zgodnie z aktualną wiedzą medyczną poprawy klinicznej ani funkcjonalnej.

Prawidłowość i jednolitość stosowania przepisów, standardów i procedur postępowania w sprawach dotyczących orzekania o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności podlega, w ramach nadzoru, kontroli Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych na podstawie art. 6c ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji oraz kontroli wojewody nad powiatowymi zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności (art. 6c ust. 6).

Aktualnie nie jest planowane wprowadzenie zmian w przepisach regulujących tryb postępowania w sprawach z odwołania od orzeczenia wydanego przez powiatowy oraz wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/